

Els crítics i l'escriptor

Escriure, vull dir escriure literatura, és una faena o professió funesta, com ja afirmava Josep Pla fa molts anys, que sabia molt bé de què parlava. I llavors, un amic molt entès en literatura passa un dia sencer

a casa meua, dedicat a fer-me una entrevista que es publicarà en forma de llibre prim. I arriba un punt que em pregunta: "I de la crítica, què en penseu?" I jo que li dic, segons que apareix en la transcripció: "Si m'he de referir al que en aquest país es considera crítica literària i que, en la majoria dels casos, no passa de ser una recensió o una ressenya breu i sovint apressada sobre el llibre en els diaris, he de dir que no em puc queixar. La majoria de les vegades m'he sentit respectat i tractat amb el mínim de seriositat que crec que qualsevol autor es mereix. El que sí que trobe a faltar –i així ho he escrit en algunes ocasions– és un paper molt més valuatiu de les crítiques. Un crític s'ha de mullar. S'ha d'arriscar. Ha de ser capaç de dir amb tota claredat què li agrada i què li desagrada, què és bo i què no del llibre que comenta. I per què, és clar. No es tracta d'explicar de què va l'argument. Açò no és crítica, és una altra cosa. Un crític ha de comparar i relacionar el llibre que té a les mans amb altres d'ací i de fora. Ha de valorar, en una paraula. Si no, que es dedique a una altra cosa, però no a escriure sobre llibres amb un mínim d'autoritat. La conseqüència de la situació actual és que en literatura catalana tot es despatxa al mateix nivell, com un 'totum revolutum' que no distingeix la gran quantitat de llibres mediocres que surten dels que realment tenen un gruix i una consistència dignes de ser tinguts en compte. I, d'altra banda, el país és tan complicat que alguns dels pocs crítics –diria que són tres o quatre a tot estirar– que realment són rigorosos passen per antipàtics i enemics de no sé quantes coses. Si alguna vegada he estat realment satisfet d'una crítica és quan me l'ha feta un d'aquests personatges amb fama de durs o punyeters. Amb independència de si em deixava bé o no, per a mi allò que opinaven sobre el que havia escrit tenia un valor diferent." Això pareix que vaig dir, i després he-

Joan Francesc Mira

retrobat idees i paraules d'algú que, segons opinió general, és especialment punyeter, i en sap molt de literatura, moltíssim: l'insigne, lleig i antipàtic Reich-Ranicki.

L'escriptor, diu el crític, és un ésser d'un gènere particu-

lar: egocèntric, vanitós, dotat d'un sentiment extremat de la pròpia importància i d'una necessitat malaltissa de ser reconegut: experimenta la mínima crítica com una ofensa personal, com un insult monstruós. Això contesta Marcel Reich-Ranicki a una entrevistadora. La periodista innocent li preguntava: "El vostre esperit polèmic i els vostres judicis de vegades implacables us han valgut odis molt sòlids: com els suporteu?" "Són els riscos de l'ofici", respon el crític. I a continuació defineix els escriptors d'aquella manera implacable i exacta, en la qual jo m'hi reconec sense dificultat, i supose que també els meus companys d'ofici, que experimentem la crítica com una ofensa personal. O hauríem d'experimentar-la, perquè la realitat és que ací no ens ofèn ningú. A mi em fa tota la impressió que els nostres crítics –a València o a Barcelona, i crec que també a Madrid– tenen pànic d'ofendre, de dir simplement que tal llibre (com ara gran part dels meus) és dolent, mal escrit, sense cap interès, un fracàs, un no-res literari. I quan li pregunten sobre la vella qüestió de la matèria i l'estil, la narració i l'escriptura, el gran crític s'irrita, amenaça amb el dit, i respon: "Des de la nit dels temps, els escriptors contenen les mateixes coses: l'amor i la mort, lligats per aquest llaç d'unió que és la precarietat. Els homes pateixen de la vida, s'enamoren i l'amor acaba malament." Aquest és, en resum, el tema universal dels escriptors: però uns ho fan molt bé, i uns altres no. Perquè quan la periodista li pregunta: "Finalment, què és per a vostè un escriptor?", Reich-Ranicki contesta: "Un escriptor és algú per a qui l'escriptura és més difícil que per als altres." Gran veritat, en efecte: a mi, modest aprenent perpetu de l'ofici, cada dia em costa més esforç. Ara, com que no sé si això és un bon senyal, o si és signe de fatiga, m'agradaria que un bon crític, professional, implacable, em resolguera l'agudíssim dubte. Esperaré.

"A mi em fa tota la impressió que els nostres crítics –a València o a Barcelona, i crec que també a Madrid– tenen pànic d'ofendre, de dir simplement que tal llibre (com ara gran part dels meus) és dolent, mal escrit, sense cap interès, un fracàs, un no-res literari."